

Oponentní posudek diplomního projektu na FA ČVUT

„Vodní dílo Fláje“

Autor: Bc. Adam Zajaček

Vedoucí práce: prof. Ing. Mgr. akad. arch. Petr Hájek

Popis projektu:

Diplomant ve svém projektu pracuje s unikátní pilířovou přehradou Fláje v Krušných horách. Ta byla dostavěna roku 1963 v katastru obce Horní Jiřetín a slouží hlavně jako rezervoár pitné vody pro město Teplice a dále k výrobě elektrické energie. Její zvláštnost spočívá ve vylehčení tělesa hráze pomocí soustavy vnitřních opěrných žebér a mezilehlých dutin. Přehrada je od roku 1987 vedena na seznamu nemovitých kulturních památek.

Technicky spočívá návrh v umístění objektu datového centra před těleso přehradní hráze. Jde ve své podstatě o gigantickou předstěnu uloženou kloubově před patu hráze, zavěšenou na soustavě táhel vybíhajících směrem do údolí. Nová budova se tak objektu hráze nijak nedotýká. Směrem do exteriéru je opatřena pohledovou slupkou z recyklovaného betonu ve formě umělé skály. Geometrie této skořápky je určena parametricky a má afinní vztah ke kamenným a skalním útvarům v okolí. Celá budova datacentra je vynášena masivními prostorovými nosníky. Mezi těmito nosníky jsou umístěny vertikální komunikace. Do nové budovy je kromě datacentra situováno ještě návštěvnické centrum. Z něj může turista vstoupit přes lávku do tělesa samotné původní hráze. Zde, ve vylehčovacích dutinách, je umístěna expozice vodního díla a galerie umění.

Ideově pracuje diplomant s tezí zničení přírody a krajiny člověkem. Jako řešení navrhuje spolupráci mezi člověkem a ostatními živočichy a rostlinami. Předstěna má poskytovat prostor a zázemí včelám, motýlům, ještěrkám, plhům, travinám, lišejníkům a dalším. Má opticky zacelit ránu v krajině způsobenou přehradním tělesem. Má vytvářet dojem přirozeného skalního útvaru. Zároveň je ale za předstěnou umístěný provoz datového centra poskytující služby živočišnému druhu homo sapiens. Člověk tak dostane svým potřebám, poskytne ale zároveň prostor dalším formám života v místě.

Polemika:

Osobně spatřuji vnitřní rozpor mezi návrhem a tím, co o něm říká jeho autor. Musím se přiznat, že mě tento znak práce provokuje a vyvstává mi na mysl mnoho otázek.

Adam deklaruje, že se snaží potlačit svoji vlastní kreativitu a vytváří nenápadné dílo, které splyne s krajinou. Je to ale pravda? Návrh je podle mě výtvarně silný a osobitý. Objekt na pomezí Land artu a budovy komponuje krajinu a vytváří uměle-přírodní artefakt. Místo s „instagramovým“ potenciálem. Přijedou davы a budou si chtít udělat „reels“ na umělé skále se čmeláky. Technicky to umožní servery umístěné uvnitř budovy. Mě ale nejvíce zajímá, zda jde o nový směr stavění? Architektura bez architektů? Architekt jako tvůrce už nebude v podstatě potřeba? Společenský úzus určí předem danou formu a vnitřní členění budovy vytvoří chytrý algoritmus?

Podle poznatků paleoekologů je středoevropská krajina výrazně měněna člověkem pomocí vypalování minimálně posledních 10 000 let. Rozsáhlá zalesněná území jsou pak v našem kontextu jednoznačně dílem člověka posledních několika set let. Co je pak přírodní a co původní? Víme, k čemu se chceme vracet, nebo jde jen o romantické představy dané dobovým stavem kultury?

Ještě poměrně nedávno nebyly otrokům přisuzovány lidské vlastnosti. Byli považováni za bezcitné entity bez lidských potřeb. Společnost prošla velkým vývojem a dnes se v našem euroatlantického kontextu většina lidí shodne, že i zvířata mají své city a potřeby. Víme ale, jaké přesně? Jakým způsobem vnímají naše výtvořiny? Vzhledem k absenci společných komunikačních dovedností je způsob vnímání vzájemně nesdělitelný a pravděpodobně i nepochopitelný. A co teprve rostliny! Podobný problém vzájemné nepochopitelnosti je řešen už v Bibli tak, že Bůh sešle na zem svého syna – člověka. Ten je schopný s lidmi komunikovat ve srozumitelné podobě a funguje v zásadě jako svého druhu tlumočník a zprostředkovatel. My ale nikoho takového nemáme. Mravenci nás pravděpodobně vnímají. Troufám si ale tvrdit, že náš svět nijak nechápou. Je jim asi jedno, zda je stěna hráze z hladkého, nebo recyklovaného betonu vytvarovaného do formy skály. Jistě, mraveniště si raději udělají v členitější variantě, je to pro ně jednodušší. Stejně tak dobře si ho postaví i v lese vedle, mimochodem vysazeném člověkem. Není pak snaha o zamaskování našich a k našemu prospěchu budovaných staveb spíše snahou ulevit vlastnímu svědomí?

Velký rozvoj datacenter lze očekávat i jako následek boomu umělé inteligence – „Artificial Intelligence“. Ta je někdy také nazývána „Alien Intelligence“, tedy cizí inteligence, lidem nepodobná a nepochopitelná. Panují obavy, že umělá inteligence jako život námi stvořený může dalece přesáhnout lidské kognitivní schopnosti. Nezničí nás pak tato „superinteligence“ omylem při snaze vylepšit naše životy podobně, jako když my při budování datacentra s umělou skálou rozjezdíme mraveniště buldozerem?

Hodnocení:

Návrh je zpracován nadprůměrně pečlivě a s krásným grafickým výstupem. Po technické a provozní stránce nemám větší výhrady. Drobnou výtku bych měl k vzájemnému plošnému poměru chodeb a datacentra. Chodby zabírají velké množství prostoru a mohly by být bez problému přesunuty do mezery mezi tělesem hráze a objektem datacentra. Trochu mě také znervózňuje labilní stav nového objektu spočívající na pnutých podporách. Podle mého názoru je tak potenciálně ohrožen jeden ze základních požadavků na vodní dílo, tedy bezpečnost.

Vzhledem k šíři zadání, obtížnosti technického řešení a úrovni zpracování pokládám nicméně práci za zdařilou. Zaujala mě a poskytla mi prostor k úvahám. Hodnotím stupněm A.

Ing. arch. Martin Stoss

V Praze dne 3. 6. 2023